Crna Gora
Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore
Ombudsman

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj: 01-229/16
Podgorica, 20.06.2016. godine
BS/BS

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 stav 1 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br.42/2011 i 32/2014.) i člana 40 Pravila o radu zaštitnika/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br.53/14.), nakon završenog ispitnog postupka po pritužbi M.Č.R.iz Gusinja, daje

M I Š LJ E NJ E

1. Uvod

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je dana 08.03.2016.god. pokrenuo ispitni postupak povrede prava mlt X.Y.iz Gusinja, na osnovu informacija iz dopisa NVO "Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore" u kome se ističu problemi ostvarivanja prava na obrazovanje djeteta i prilagođen obrazovni program shodno njegovim potrebama.

U pritužbi je navedeno da: je mlt. X.Y. rođ.X.X.2009.g djete kod kog je dijagnostikovan Daunov sindrom; da je Rješenjem broj:680-20 Komisije za usmeravanje opštine Plav usmjeren kao dijete sa posebnim obrazovnim potrebama; da su naveli smjernice i obaveze koje su škola i nastavni kadar dužni da obezbijede u cilju savladavanja gradiva i uspešnog pohađanja nastave; da iako je Rješenje izdato za školsku 2015/2016 godinu nijesu obezbeđeni uslovi za pohađanje i praćenje nastave, niti je obezbijeđena asistencija, kao vid podrške; da od početka godine majka boravi sa djetetom u školi zbog neobezbijeđenih uslova za boravak djeteta u školi; da je Komisija za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama izdala dopunsko rješenje br: 680-10 od 14.03.2016.g u kome je su navedene smernice i obaveze koje škola treba da preduzme, uključujući kadrovske, prostorne i materijalne uslove za sprovođenje rešenja, što još uvjek nije učinjeno; da navedenim nepostupanjem su povrijeđena prava njenog djeteta na adekvatno obrazovanje.

2. Ispitni postupak

Postupajući po pritužbi, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, je nakon prijema pritužbe, dana 15.04.2016.g. zatražio izjašnjenje od OŠ "Džafer Nikočević"iz Gusinja u cilju utvrđivanja okolnosti slučaja. Obzirom da je u trenutnku podnošenja pritužbe podnešen zahtjev za Dopunsko rješenje i da je postupak bio u toku, Zaštitnik je trenutno zastao sa postupkom do njegovog okonačanja.

U izjašnjenju navedene škole broj dopisa: 162 od 26.04.2016.g je navedeno: da je mlt. X.Y. učenik prvog razreda njihove škole; da je Komisija za usmjeravanje opštine Plav usmjerila X.Y. kao djete sa posebnim obrazovnim potrebama rješenjem broj:680-2 dana 19.10.2015.g; da je u rješenju navedeno da je X. djete sa Daunovim sindromom i da se u cilju savladvanja gradiva i uspješnog praćenja nastave usmjerava u obrazovni program sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći u prvi razred uz obavezan defektološki, logopedski i psihološki tretman; da se nakon prijema rješenja škola obratila Ministarstvu prosvjete 04.11.2015.g kako bi se preduzeli dalji koraci u cilju iznalaženja adekvatnog načina za praćenje nastave navedenog djeteta; da su dobili odgovor Ministarstva

prosvjete da je rješenje nekompletno ta da ga je potrebno dopuniti obrazloženjem i konkretnim karakteristikama rada i da se do tad postupa u skladu sa IROP-om uz podršku razrednog starješine i psihološkinje škole; da je shodno upustvima škola podnijela zahtjev Sekretarijatu za opštu upravu i društvenu delatnost opštitni Plav za izradu dodatnog rješenja, kao i izradu prilagođenog programa rada onog kadra koji škola posjeduje (profesor razredne nastave, vaspitač, psiholog); da napominju da je roditelju djeteta bilo dozvoljeno da bude sa svojim đetetom u učionici; da je nakon podnijetog zahtjeva za dopunsko rješenje Komisija za usmjeravanje opštine Plav donijela dopunsko rješenje broj:680-10 od 07.03.2016.g u kojem nije naveden stepen intelektualne, senzorne, lokomotorne i druge mogućnosti kako bi dalji postupak bio adekvatan postojećem nivou stanja učenika tj. kako bi mu odredili asistenta za praćenje rada u nastavnom programu; da su nakon prijema dopunskog rješenja proslijedili ga Ministarstvu prosvjete očekujući dodatne instrukcije; da sa imenovanim učenikom trenutno rade profesor razredne nastave, vaspitač i po potrebi psiholog škole; da je uključen u nastavu u skladu sa Individualnim obrazovnim planom (IROP); da su prostorni i materijalni uslovi rada u školi dobri; da je učenik prihvaćen u školi i da dobija potrebnu podršku zaposlenih i je prisutna saradnja sa roditeljima; da je u djelu kadrovskih potreba za navedenog učenika upućen zahtjev Ministarstvu prosvjete jer je nadležno da školi odobri asistenta u nastavi kako bi se obezbjedila stručna pratnja u daljem procesu školovanja mlt. X.Y.

Postupajući u slučaju Zaštitnik je pratio aktivnosti OŠ "Džafer Nikočević", bio u kontaktu sa podnosiocima pritužbe i konsultacijama sa Ministarstvom prosvete.

3. Utvrđene činjenice

- da je kod mlt.X.Y po rođenju dijagnostikovan Daunov sindrom (Down Syndrom);
- da je po zahtjevu roditelja podnešen zahtjev Komisiji za usmjeravanje Opštine Plav za usmjeravanje njihovog djeteta u osnovnoškolski obrazovni program;
-da je Komisija za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama Opštine Plav donijela rješenja broj: 680-20 usmjeren kao "djete sa Daunovim sindromom" u I razred osnovne škole OŠ "Džafer Nikočević" u Gusinju, sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći;
- da usled nerazumevanja obaveze škole i nejasnoća samog rješenja Komisije za usmjeravanje, škola i roditelj nisu imali jasne smjernice za postupanje prema djetetu;
- da je roditelj mlt. X.Y. boravio u školi zajedno sa djetetom u klupi;
- da je škola zatražila mišljenje Ministarstva prosvjete kako bi dobila smjernice za postupanje;
- uputila zahtjev za dopunsko rješenje Komisiji za usmjeravanje navedenog učenika jer su u prvobitnom utvrđeni nedostaci oko utvrđivanja smetnji djeteta;
- da je Komisija za usmjeravanje donijela Dopunsko rješenje br: 680-10 dana 14.03.2016.g i dopunu člana 3 sa obrazloženjem;
- da je djetetu shodno navedenom rješenju pripadao obavezan defektološki, logopedski i psihološki tretman;
- da je obrazovno vaspitna ustanova dužna da obezbjedi kadrovske, prostorne i materijalne uslove za realizaciju obrazovnog programa;
- da je OŠ "Džafer Nikočević" o radu sa djetetom dobila instrukcije i smjernice od strane Ministarstva prosvjete i Zavoda za školstvo;
- da je škola zatražila odobrenje Ministarstva prosvjete za angažovanje dopunskog kadra, odnosno asistenta u nastavi za narednu 2016/2017 godinu;
- da je djete okončalo I razred osnovne škole;

4. Relevantni propisi

Ustav Crne Gore(»Službeni list CG« broj 1/2007 i 38/13)

Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva. **(Član 9**)

Jemči se dostojanstvo i sigurnost čovjeka.
Jemči se nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava.**(Član 28).**

Konvencija o pravima djeteta UN-a, 20. novembra 1989. godine

1. U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja. **(Stav 1,Član 3**)

1. Države-potpisnice će osigurati djetetu koje je u stanju da oblikuje svoje vlastite stavove pravo da slobodno izražava takve stavove po svim pitanjima koja se tiču djeteta, a stavovima će se pridavati odgovarajuća važnost u skladu s uzrastom i zrelošću djeteta. (**Član 12.)**

Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju ("Sl. listu RCG", br. 64 2002, 31/05, 49/07, "Sl. listu CG", br. 4 / 2008, 21/09, 45/10, 40/11, 45/11, 36/13, 39/13, 44/13)propisuje:

"Obrazovanje i vaspitanje ima za cilj da:
1) obezbijedi mogućnost za svestrani razvoj pojedinca, bez obzira na pol, životno doba, socijalno i kulturno porijeklo, nacionalnu i vjersku pripadnost i tjelesnu i psihičku konstituciju;
2) zadovolji potrebe, interesovanja, želje i ambicije pojedinca za doživotnim učenjem;
3) omogući izbor obrazovnog programa na svim nivoima vaspitanja i obrazovanja;
4) razvija svijest, potrebu i sposobnost za očuvanje i unapređenje ljudskih prava, pravne države, prirodne i društvene sredine, multietičnosti i različitosti;
5) razvija svijest o državnoj pripadnosti Crnoj Gori i njenoj kulturi, tradiciji i istoriji;
6) omogući pojedincu, u skladu sa sopstvenim mogućnostima, uključivanje i participaciju na svim nivoima rada i djelovanja;
7) razvija svijest o nacionalnoj pripadnosti, kulturi, istoriji i tradiciji;
8) doprinosi uključivanju u procese evropskih integracija."**(Član 2)**

Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju *(„Sl. list RCG", br 64/2002, 49/2007, „Sl. list CG", br. 45/2010, 40/2011 – dr. zakon i 39/2013)*

"Djeca sa posebnim obrazovnim potrebama mogu sticati osnovno obrazovanje i vaspitanje u školi, kada nadležna komisija utvrdi da se mogu uključiti u redovnu nastavu.

Način uključivanja djece i organizaciju obrazovno-vaspitnog rada iz stava 1 ovog člana propisuje ministarstvo nadležno za prosvjetu i nauku (u daljem tekstu: Ministarstvo), na predlog Nacionalnog savjeta za obrazovanje (u daljem tekstu: Nacionalni savjet).

Djeca sa posebnim obrazovnim potrebama kojima je potrebno prilagođeno izvođenje obrazovnih programa, uz dodatnu stručnu pomoć ili posebni program obrazovanja i vaspitanja, ostvaruju osnovno obrazovanje i vaspitanje u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima. Obrazovanje učenika sa

poteškoćama u učenju izvodi se tako što će škola prilagoditi metode i oblike rada i omogućiti uključivanje u dodatnu nastavu i druge oblike individualne i grupne pomoći.”**(Član 9)**

- djeca sa posebnim obrazovnim potrebama" su djeca sa smetnjama u razvoju (sa tjelesnom, mentalnom,senzornom smetnjom i s kombinovanim smetnjama) i djeca sa teškoćama u razvoju (djeca sa poremećajima u ponašanju; teškim hroničnim oboljenjima; dugotrajno bolesna djeca i druga djeca koja imaju poteškoće u učenju i druge teškoće uzrokovane emocionalnim, socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama); **(Član 11)**

Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama ("Sl. listu RCG", br. 80 / 2004, "Sl. listu CG", br. 45 / 2010)

“Djeca sa posebnim obrazovnim potrebama, u smislu ovog zakona, su:
1) djeca sa smetnjama u razvoju - djeca sa tjelesnom, mentalnom i senzornom smetnjom i djeca s kombinovanim smetnjama;
2) djeca sa teškoćama u razvoju - djeca sa poremećajima u ponašanju; teškim hroničnim oboljenjima; dugotrajno bolesna djeca i druga djeca koja imaju poteškoće u učenju i druge teškoće uzrokovane emocionalnim, socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama.”(Član 4)

“Vaspitanje i obrazovanje, odnosno habilitacija i rehabilitacija djece sa posebnim obrazovnim potrebama je obavezno od momenta otkrivanja posebne potrebe djeteta. Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama obezbjeñuje onaj stepen obrazovanja koji odgovara njihovom fizičkom, intelektualnom, emocionalnom i socijalnom razvoju.”(Član 5)

“Roditelj, usvojilac ili staratelj (u daljem tekstu: roditelj) djeteta sa posebnim obrazovnim potrebama ima pravo da učestvuje u izboru programa vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa ovim zakonom. Roditelj, odnosno dijete sa posebnim obrazovnim potrebama ima pravo da, u toku školovanja, promijeni program vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa zakonom.”(Član 6)

“Ciljevi vaspitanja i obrazovanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama su:
1) obezbjeđivanje jednakih mogućnosti vaspitanja i obrazovanja za svu djecu;
2) obezbjeđivanje odgovarajućih uslova koje omogućavaju optimalan razvoj;
3) pravovremeno usmjeravanje i uključivanje u odgovarajući program vaspitanja i obrazovanja;
4) individualni pristup;
5) očuvanje ravnoteže fizičkog, intelektualnog, emocionalnog i socijalnog razvoja;
6) uključivanje roditelja u proces habilitacije, rehabilitacije i vaspitanja i obrazovanja;
7) kontinuiranost programa vaspitanja i obrazovanja;
8) cjelovitost i kompleksnost vaspitanja i obrazovanja;
9) organizovanje vaspitanja i obrazovanja što bliže mjestu boravka;
10) obezbjeđivanje adekvatne obrazovne tehnologije;
11) obezbjeđivanje tehničke pomoći djeci sa posebnim obrazovnim potrebama.” (Član 7)

“Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama ostvaruje se na osnovu: 1) obrazovnog programa uz obezbjeđivanje dodatnih uslova i pomagala;
2) obrazovnog programa sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći;
3) posebnog obrazovnog programa;
4) vaspitnog programa.

Obrazovni program sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći, odnosno vaspitni program obezbjeđuje djeci sa posebnim obrazovnim potrebama mogućnost da dobiju jednak obrazovni standard, kao što obezbjeđuje obrazovni program osnovnog, opšteg srednjeg i stručnog obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa njihovim individualnim mogućnostima.

U zavisnosti od smetnji i teškoća u razvoju, kao i od individualnih sklonosti i potreba djece obrazovni programi se mogu: 1) modifikovati skraćivanjem ili proširivanjem sadržaja predmetnog programa; 2) dopunjavati izmjenom nastavnog plana i predmetnog programa uvođenjem izbornog predmeta koji je neophodan za djecu sa određenim smetnjama u razvoju (znakovni jezik, Brajevo pismo i sl.); 3) prilagođavati mijenjanjem metodike kojom se sadržaji predmetnog programa realizuju." (Član 11)

"Škola, odnosno resursni centar je dužan da, po pravilu, u roku od 30 dana po upisu djeteta, donese individualni razvojno-obrazovni program za dijete sa posebnim obrazovnim potrebama, u saradnji sa roditeljem i o tome obavijesti Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje i Ispitni centar. Individualnim razvojno-obrazovnim programom se odreñuju: oblici vaspitno-obrazovnog rada za vaspitnoobrazovne oblasti, odnosno predmete, način izvoñenja dodatne stručne pomoći, prohodnost izmeñu programa, prilagođavanje u organizaciji, standardi znanja, postignuća i vještina, provjera, ocjenjivanje znanja, postignuća i napredovanja djeteta, kao i raspored časova. Za pripremu, primjenu, praćenje i prilagoñavanje programa iz stava 1 ovog člana, škola, odnosno resursni centar obrazuje stručni tim koji čine: nastavnici, stručni saradnici škole ili resursnog centra, uz učešće roditelja. Individualni razvojno-obrazovni program se može u toku godine mijenjati, odnosno prilagođavati u skladu sa napretkom i razvojem djeteta." (Član 16)

"Usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama vrši organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, na predlog komisije za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama (u daljem tekstu: komisija). Komisiju imenuje organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, koju čine: pedijatar i ljekari odgovarajuće specijalnosti, psiholog, pedagog, defektolog odgovarajuće specijalnosti i socijalni radnik. U radu komisije učestvuju roditelj i učitelj, odnosno vaspitač djeteta koje se usmjerava. Komisija kao osnov za usmjeravanje, sa naglaskom na proces u kome se stiču i usvajaju vještine i znanja potrebna za svakodnevni život, cijeni djetetov nivo razvoja, potencijal za učenje i usvajanje standarda znanja, lična svojstva, prepreke i otežavajuće faktore sredine. Uslove za rad komisije obezbjeñuje organ iz stava 1 ovog člana." (Član 19)

Pravilnik o načinu, uslovima i postupku za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama ("Sl. listu Crne Gore", br. 57 od 30. novembra 2011)

Određivanje posebne obrazovne potrebe i usmjeravanje u odgovarajući obrazovni program obuhvata djecu:

- sa tjelesnim, mentalnim, senzornim i kombinovanim smetnjama u razvoju, sa poremećajima u ponašanju,
- sa teškim hroničnim oboljenjima, dugotrajno bolesnu djecu, djecu koja imaju poteškoće u učenju i druge teškoće uzrokovane emocionalnim, socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama. **(Djeca sa posebnim obrazovnim potrebama Član 3**)

Predškolska ustanova, ustanova osnovnog, opšteg srednjeg i stručnog obrazovanja i vaspitanja i resursni centar (u daljem tekstu: ustanova), u skladu sa mogućnostima, rješenjem o usmjeravanju i individualnim programom, obezbjeđuje uslove prema posebnoj obrazovnoj potrebi djeteta tako što prilagođava prostor, opremu i nastavna sredstva.

Asistent u nastavi se obezbjeđuje za djecu: sa težim i teškim tjelesnim smetnjama, sa umjerenim mentalnim smetnjama, djecu bez vida, sa najtežim i potpunim gubitkom sluha, sa težim do teškim

govorno-jezičkim smetnjama i sa autizmom, u skladu sa rješenjem o usmjeravanju i individualnim programom. **(Obezbjeđivanje uslova prema posebnim obrazovnim potrebama djeteta, Član 14)**

Prvostepena komisija daje predlog na osnovu neposrednog pregleda djeteta, zdravstvene, pedagoške, psihološke i socijalne dokumentacije, kao i druge dokumentacije od uticaja na utvrđivanje posebne potrebe, razgovara sa roditeljem, vaspitačem, odnosno učiteljem (nastavnikom) kao i olakšavajućih i otežavajućih faktora sredine koji pospješuju ili otežavaju učešće u vaspitanju i obrazovanju kada stupe u interakciju sa smetnjama i teškoćama u razvoju.

Prvostepena komisija može, ako je to potrebno, da pribavi mišljenje pojedinih stručnjaka, ili stručnih institucija upućivanjem djeteta na ispitivanje (opservaciju) u odgovarajuću instituciju. (**Član 18**)

Ustanova obezbjeđuje djeci:
- sa tjelesnim smetnjama pristup zgradi, priboru, opremi, prostor za kretanje, po potrebi tehnološka pomagala, pomoć resursnog centra od momenta otkrivanja smetnje.

- sa mentalnim smetnjama očigledna nastavna sredstava, uklanjaju i smanjuju ometajuće faktore, pomoć resursnog centra od momenta otkrivanja smetnje.

- sa smetnjama vida mjesto u učionici sa koga se najbolje vidi tabla, slobodne puteve do table, bezbjedno okruženje, nastavna sredstva, materijal, adekvatnu obrazovnu tehnologiju i dodatna znanja o njima, pomoć resursnog centra od momenta otkrivanja smetnje.

- nagluvoj i gluvoj da sjede blizu nastavnika, otklanjaju se ometajući zvuci, neometan pogled u toku komunikacije, prilagođen didaktički materijal, adekvatnu obrazovnu tehnologiju i dodatna znanja o njima.

- sa govorno-jezičkim smetnjama, shodno utvrđenoj smetnji sažetke, veći i podebljani font obrazovnog materijala, prilagođene pismene zadatke i vrijeme za rješavanje, pomoć resursnog centra od momenta otkrivanja smetnje.

- sa autizmom jasne fizičke i vizuelne granice (označavanje, ograničavanje prostora i sl.), jasna i precizna uputstva i dnevni raspored, otklanjaju vizuelna i auditivna odvlačenja pažnje,
pomoć resursnog centra od momenta otkrivanja smetnje.

- sa teškoćama pažnje mjesto pored katedre, otklanjanje svega što remeti pažnju i dr.

- sa teškoćama uzrokovanim socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama psihosocijalnu podršku, dopunsku nastavu za prevazilaženje jezičkih barijera, i dr. **(Uslovi koje ustanova obezbjeđuje djeci sa posebnim obrazovnim potrebama, (Član 15))**

Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore *"Službeni list CG", br. 42/2011 i 32/2014.*
Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.
Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje. (**Član 41)**

5. Zaključna ocjena

Na osnovu raspoloživih informacija Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je utvrdio propuste u postupanju Komisije za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama Opštine Plav i OŠ "Džafer Nikočević iz Gusinja, a koja su dovela do neadekvatnog postupanja u ostvarivanju prava na obrazovanje mlt.X.Y.

U pritužbi je navedeno da je roditelj djeteta M.Č.R, od polaska djeteta u I razred bila u pratnji djeteta tokom boravka u školi i odvijanja nastave. Ovakva praksa, boravka roditelja tokom nastave svakako nije preporučljiva niti dozvoljena, te se odgovornost u ovakvom postupanju pripisuje samoj školi, koja nije na adekvatan način informisala roditelja i ukazala na pravila škole i zakonske odredbe koji to propisuju. Tim prije, što se u prvom razredu, prema osnovno školskom programu, predviđa rad sa djecom od strane učitelja i vaspitača, koji bi trebali da imaju individualni pristup potrebama djece u procesu adaptacije djece na školu i boravak u obrazovnoj ustanovi. Napominjemo i činjenicu da razred koji pohađa mlt. X.Y. nije brojčano velik i da ima potrebne prostorne i materijalne mogućnosti za rad.

Boravak roditelja sa djetetom u učionici tokom odvijanja nastavno obrazovnog rada sa djecom, neadekvatan je i suštinski onemogućava inkluzivan program, odnosno socijalnu inkluziju koja podrazumjeva participaciju djeteta unutar odijeljenske zajednice, uspostavljanje komunikaciju i međusobne interakcije sa vršnjacima, nastavnim osobljem, školskom sredinom itd. Boravak roditelja unutar učionice može se negativno odraziti na rad učitelja i izgradnju njegovog autoriteta unutar odijeljenja.

Takođe zapažamo da iz postupanja OŠ ne može se uočiti na koji način su sprovođeni, defektološki, logopedski i psihološki tretman sa djetetom, imaju li potreban stručan kadar, odnosno kakva su postignuća dosadašnjeg rada sa djetetom u školskoj 2015/2016 godini.

Komisija za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama Opštine Plav tokom svog rada i prilikom donošenja pomenutih rješenja je pogrešno primjenila materijalno pravo i načinila propust prilikom sačinjavanja rješenja, navodeći da je mlt. X.Y djete sa Daunovim sindromom, a što nije definisano u Pravilniku. U rješenju nije navedeno o kakvim smetnjama je reč (lakim, umjerenim ili teškim smetnjama), što je kasnije dovelo do nedoumica škole kakav program rada je potreban djetetu i da li je shodno zakonu i smetnjama potreban asistent u nastavi.

Obzirom na to da je protekao značajan period vremena, konstatujemo i da je izgubljen dragocen period vremena u razvoju i napretku djeteta, da na taj način nije postupano u skladu sa najboljim interesom djeteta i da su na taj način povređena prava djeteta na obrazovanje.

Imajući u vidu predhodno navedeno, moramo se osvrnuti na odgovornost svih relevantnih aktera u postupku rada sa detetom, počevši od roditelja, zdravstvenih radnika i drugih profila koji su uključeni u rad sa djetetom i porodicom, od rođenja deteta do prepoznavanja simptoma smetnji u razvoju, upućivanje i rad sa porodicom na jačanju njihovih kompentencija da odgovore na potrebe djeteta sa smetnjama u razvoju, unutar porodice, a kasnije kroz predškolski i školski program itd.

Učešće roditelja u čitavom odgoju i obrazovanju svog djeteta od najveće je važnosti. Pružaoci zdravstvenih usluga i socijalne zaštite ne nude adekvatne informacije o pravima i uslugama na koje djeca s intelektualnim i tjelesnim teškoćama i njihovi roditelji imaju pravo. Nedovoljno razvijen predškolski odgoj i obrazovanje, kao i činjenica da ne postoji takav vid usluge u svakoj lokalnoj zajednici, svakako doprinosi da djeca ne dobiju pomoć potrebnu od rane dobi.

Najakutniji problem je to što su roditelji, nakon uspostavljanja dijagnoze, ponekad prepušteni sami sebi. Tako se roditelji istovremeno moraju suočiti s teškom dijagnozom i činjenicom da se nemaju kome obratiti za dalju pomoć.

Roditelji su djeci prvi učitelji, a uloga zajednice, vladinih organizacija i zakonske regulative treba biti usmjerena na olakšavanje te njihove važne uloge na najbolji mogući način stvaranjem okruženja u kojem svako pojedino dijete može doseći svoj maksimum.

Stoga je potrebno: ohrabriti roditelje, pružajući im informacije o raspoloživim programima i dostupnim ustanovama; omogućiti individualni i grupni rad s roditeljima što bi rezultiralo podizanjem samopouzdanja i kompetentnosti roditelja u odnosu na teškoće s kojima se dijete susreće; uspostaviti dobru saradnju roditelja i škole, odnosno stručnih saradnika, jer roditelj će postići i više ako se osigura da roditelj s djetetom nastavi s radom i kod kuće; raditi na jačanju kapaciteta zajednice koja mora dati svoj doprinos pri rješavanju mnogih pitanja iz oblasti zdravstva, socijalne zaštite i rehabilitacije djece sa smetnjama u razvoju.

Obzirom na navedeno, a u cilju zaštite najboljeg interesa djeteta Zaštitnik ljudskih prava i sloboda daje:

P R E P O R U K U

Komisiji za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama Opštine Plav:

- da prilikom procesa usmjeravanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama postupa u skladu sa pravilima struke i zakonskim ovlašćenjima nastojeći da svako rješenje sadrži potrebne elemente i precizna uputstva i smjernice za rad škole sa djetetom;

- da intenzivira praćenje napretka učenika X.Y. sa aspekta smjernica i preporuka datih na osnovu Rješenja za usmjeravanje i s tim u vezi nakon prvog tromjesječja školske 2016/2017 godine dostavi izvještaj o postignućima i realizaciji preporuke Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

OŠ "Džafer Nikočević":

- da od naredne školske godine 2016/2017 godine angažuje sve raspoložive prostorne, kadrovske i materijalne kapacitete u pružanju neophodne podrške za boravak i rad sa mlt.X.Y;

O preduzetim merama i radnjama na realizaciji preporuke, potrebno je dostaviti izveštaj u roku od 90 dana.

ZAMJENIK ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
CRNE GORE
mr Siniša Bjeković

D-na:
-podnosiocu pritužbe
-NVO UMHCG
-OŠ "Džafer Nikočević"
-Komisija za usmjeravanje Opštine Plav
-a/a